

at den jyske Raadyrstamme er blevet gjort til Genstand for en omfattende Undersøgelse, og det er gennem Forfatterens store Kendskab til jysk Natur lykkedes ham at give et sikkert og fyldigt Billede af de store Vildtvandringer. Mange Detaljer mangler og kan sikkert aldrig blive oplyste, men det fremdragne Materiale er dog saa rigt, at det derigennem er muligt at paavise de vigtigste Trækruter for Raadyr og Krondyr. Opgavens Løsning er saa meget mere fortjenstfuld, som det paa mange Maader er i sidste Øjeblik, at det har været muligt at indhente mange af Oplysningerne, idet der kun er faa tilbage af de Mænd, som har været med til at plante Plantagerne.

Raadyrene hører ikke hjemme paa Heden, selv om de nok af og til kan strejfe derud. De manglede derfor før helt i Vestjylland og i store Dele af Midtjylland. Da Hedeopdyrkningen tog Fart, indvandrede de saa snart, der var Læ nok i Plantagerne og har nu bredt sig over hele Jylland lige ud til Klitplantagerne i Vest. Samtidig hermed bredte en Del Fugle sig ogsaa til de nye Plantager. Derimod gik det sørgeligt ud over Hedens egne Dyr, der som Hjejlen og Urfuglen nu er sjældne Ynglefugle, selv om Poul Hansen vel nok er lidt for pessimistisk i sine Udtalelser om Urfuglen.

For Raadyrenes Vedkommende har Forfatteren paa et Kort indtegnet de forskellige Hovedkruter for Trækket mod Vest. Desuden er der forsøgt en Undersøgelse af Opsatsernes Størrelse i de forskellige Egne af Jylland. Det viser sig her, at Opsatserne er meget afhængig af Vildtplejen og Beskydningen, og at de kraftigste og stærkeste Bukke findes paa de kalkrige Jorde, medens de ringeste findes paa magre Jorde.

Bogen bærer stærkt Præg af at være skrevet for Jægere, men rummer ved sin indgaaende Analyse af Opdyrkningens Indflydelse paa Faunaen ogsaa meget af Interesse for Geografer.

Børge Fristrup.

Per Collinder. Från Noaks Duva till Gyroskopkompassen. Forlaget Kunst och Kultur, Stockholm 1943. 184 Sider, mange Ill.

Det foreliggende Værk omfatter en populær Fremstilling af Navigationskunstens Historie fra Odtiden og til Nutiden. At skrive populært er som bekendt en meget vanskelig Kunst, navnlig om et Emne som Navigation, men det maa siges, at Forfatteren har naaet Maalet til Fuldkommenhed, selv om Fremstillingen derfor dog ikke kan siges at være videnskabelig uangribelig. Men Meningen er heller ikke, at det skal være et Standardværk om Navigation, men blot

en let læselig Bog, bl. a. om hvorledes vore Forfædre fandt Vej over Havet og om den saakaldte „Styrmandskunst“s Udvikling, ført op til vore Dage. Forfatteren er ikke Sømand, men Dr. phil., men som Medarbejder ved Sjøkarteverket i Stockholm har han paa Opmaalingsstogter faaet Anledning til at sætte sig ind i disse ogsaa for ikke-Sømand højst interessante Ting. Det, der navnlig gør Bogen læselig, er de mangfoldige Anekdoter, dels Selvoplevelser og dels fra andre Værker, der illustrerer Problemerne. Bogen er helt igennem hyggelig og jævn, og alt er forklaret paa en meget forstaaelig Maade.

Forfatteren spørger bl. a., om nogen nulevende Søfarende kender den ældgamle Maade at finde en Ø paa lang Afstand paa det aabne Hav ved den Taagebanke, der altid ligger over Øen. Jeg kan svare ja, — det er som Regel det eneste, man ser, f. Eks. af Madeira, naar man sejler sydefter i Passaten.

Navigationens Historie kan selvsagt ikke indgaaende behandles paa saa faa Sider, men den belyses saa at sige i hastige Glimt paa en forfriskende og navnlig let fattelig Maade. Saaledes forklarer han Grunden til alle de mærkelige Navne paa Øer og Skær, der findes i Søkortet. Han fortæller, at disse Navne staar i Forbindelse med Øernes Udseende, f. Eks. „Smøræsken“, „Rødø“, „Fladskær“ o.s.v., og at de fremkom for at lette Lodsernes Hukommelse, navnlig i Skærgaarden. Da Russerne overtog Aalandsøerne, kom de ud over Vanskeligheden at kende de talrige Skær i Aalandshavet fra hinanden ved at male Navne paa dem ligesom paa Gader.

Der findes et Par beklagelige Fejl i Bogen, f. Eks. er en „Søring“ et ganske andet Instrument end en „Astrolab“, ligesom Nocturnalens Brug er misforstaaet. Den yderst interessante Sejladsbeskrivelse fra Ribe til det hellige Land i Biskop Adam af Bremens Kirkehistorie er ikke fra ca. 1000 f. C., men er et Indskud fra en langt senere Periode, og Ribe ligger ikke i Flandern, men derimod i Jylland. Bogen afsluttes med et „Leksikon“ over maritime Udtryk, men dette er ganske forfejlet. Sømandssprog er nu engang ikke helt let at gengive.

Bogen er læselig som en god Roman; dens største Betydning er, at den skaber Interesse for Navigation i videre Kredse. Man maa være Forfatteren taknemmelig for at have givet sig i Lag med et saa vanskeligt Arbejde.

Carl V. Sølvér.